Przedpłata wraz z przesełką pocztową na 1874 r, wynosi 4 zł. a. w.

ZWIĄZEK.

Pismo tygodniowe

poświęcone sprawom stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych

wychodzi co sobotę w objętości ¼ w razie potrzeby ½ arkusza.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Akademickiéj l. 5.

Nr. 6. Poniedziałek dnia 30. marca 1874. I. rocznik.

Numer niniejszy jest spóźnionym, z powodu wczorajszego Ogólnego Zgromadzenia Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie. Chcieliśmy bowiem szanownym czytelnikom podać sprawozdanie z przebiegu obrad tegoż Zgromadzenia. *Redakcja.*

Poręka członków w Stowarzyszeniach zarobkowych

w duchu ustawy z d. 9. kwietnia 1873.

(Dokończenie.)

Przypatrzmy się tym różnicom towarzystw akcyjnych a zarobkowych.

W jaki sposób tworzy się towarzystwo akcyjne? Jeśli ma być rozpoczętem przedsiębiorstwo, którego koszta przechodzą siły pojedynczego, to się powiada: przedsiębiorstwo wymaga tyle a tyle miljonów, obiecuje korzystne oprocentowanie włożonego kapitału — kto chce wziąść udział? — I przystępują majętne osoby, posiadające niezatrudnione kapitały i składają potrzebną sumę. Kapitał przeto w towarzystwach akcyjnych ma pewną z góry oznaczoną wysokość, z istnieniem której złączoną jest egzystencya towarzystwa. Wprawdzie towarzystwo akcyjne jest stowarzyszeniem o nieoznaczonej, to jest zmiennej liczbie członków, tak jak i stowarzyszenie zarobkowe, i mogą członkowie wstępować i występować— zmiana jednak osób w towarzystwie akcyjnem nie wpływa na kapitał. Gdy mianowicie w towarzystwie zarobkowem występujący zabiera z sobą swój udział — zastępuje w towarzystwie akcyjnem wystąpienie przekazaniem lub sprzedażą swych akcyi komu innemu. W towarzystwie akcyjnem może nastąpić zmiana członków co do osób i co do liczby ich, pomimo tego kapitał zakładowy pozostaje niezmienionym.

W towarzystwie akcyjnem jest przeto członkiem właściwie akcya, a właściciel jej, tylko zmieniającym się zastępcą tejże.

Towarzystwo akcyjne ma przeto niezmienny kapitał, który wyłoniony z posiadania pojedynczych, ukonstytuował się w celu samoistnego przedsiębiorstwa. Tu przeto, gdzie akcyonaryusz nic, a akcya wszystko znaczy, nie może być nawet mowy o jakiejś osobistej odpowiedzialności akcyonaryusza — tu odpowiada wyłącznie kapitał, który przyjął na siebie prowadzenie pewnego przedsiębiorstwa.

Zupełnie inaczej rzecz się ma ze stowarzyszeniami zarobkowemi. U tych w chwili zawiązania, nie jest celem prowadzenie pewnego przedsiębiorstwa, do prowadzenia którego ma być złożonym potrzebny kapitał, ale chodzi tu właściwie o zaradzenie położeniu społecznemu, w jakiem się znajdują ci, którzy do stowarzyszenia przystępują. Nie składają oni, tak jak w towarzystwach akcyjnych, kapitału potrzebnego do przedsiębiorstwa; przeciwnie, rozpoczynają przedsiębiorstwo, aby kapitał zebrać. Nie używają oni swego może rozporządzalnego kapitału do korzystnego ulokowania go w stowarzyszeniu, ale przeciwnie, zawiązują stowarzyszenie właśnie dlatego, że kapitałem nie rozporządzają, a w stowarzyszeniu jedyny widzą sposób wytworzenia tego kapitału. S t o w a r z y s z e n i e z a r o b k o w e w c h w i l i z a w i a z a n i a n i e r o z p o r z ą d z a w c a l e ż a d n y m k a p i t a ł e m.

Kto się w życiu stowrzyszeń zarobkowych rozglądnął, wie, iż nie jest to frazesem, ale rzeczewistą prawdą. Ileż to dziś kwitnących stowarzyszeń rozpoczęło swą czynność zaledwie kilku guldenami! Dowodów na to mógłbym wykazać na naszych towarzystwach zaliczkowych, w kraju od kilku lat istniejących.

Stowarzyszenie samo przez się nie daje przeto swemu wierzycielowi w chwili powstania żadnej pewności, gwarancji — nie daje ono jej jednak i w czasie istnienia. Ciągła zmiana członków sprowadza ciągłą zmianę kapitała, członkowie bowiem występujący zabierają swoje wkładki, a tem samem zmniejszają kapitał stowarzyszenia. Zmniejszanie zaś to kapitału od bywa się bez wiedzy publiczności.

Jak widzimy, stowarzyszenia zarobkowe nie mają charakterystycznych znamion towarzystw akcyjnych, nie

posiadają one pewnego stałego kapitału, wyjętego z pod rozporządzenia pojedynczych; u nich nie jest wzbronionem, jak w towarzystwach akcyjnych, zmniejszenie kapitału. Tem samem brak stowarzyszeniom zarobkowym podmiotu odpowiedzialności, który w towarzystwach akcyjnych zastępuje porękę — brak im przeto warunków nieodzownych do ograniczenia poręki. Nieograniczona poręka nadaje im dopiero podstawę do kredytu, nieograniczona poręka jest duszą stowarzyszenia, od której zależy żywotność jego.

Nie odgrywa tu bowiem roli kapitał, tylko ilość i jakość członków. To też znamiona, które cechują stowarzyszenia zarobkowe, piętnują je na stowarzyszenia osób (Personal-Genossenschaft) w przeciwieństwie do stowarzyszeń kapitału (Kapital-Genossenschaft) jakiemi są towarzystwa akcyjne.

„Zasada wzajemności ma to do siebie, że nabycie praw jest zawarowanem przyjęciem obowiązków.— Na co zwraca uwagę każdy przy zawieraniu umowy z drugim, cóż mu ręczy za to, że ten drugi swym zobowiązaniom zadość uczyni? — Niezawodnie całość człowieka, jego dzielność, jego przymioty i stan, które jego chęć i wolę, jego możność pod względem wypełnienia przyjętych zobowiązań przypuszczać każą. Jest nią ekonomiczna zdolność tworzenia (ökonomische Leistungsfähigkeit) człowieka, która ręczy za bliźniego, której się trzymamy,— innemi słowy: „jego osobistość pod względem gospodarczym“, ona jest podmiotem odpowiedzialności za wszelkie zobowiązania, odnoszące się do majątku“. *)

W ten więc sposób osobista, nieograniczona poręka, poręka całym majątkiem, jest naturalną regułą przy prawno-cywilnych zobowiązaniach. Nie zmienia to rzeczy, jeśli kilku współobowiązanych ręczy za jedno zobowiązanie. W tym wypadku jednak występuje poręka, jeśli nie ma zastrzeżenia do pewnych części, jako solidarna, jako konsekwencya wspólnego zamiaru — wszyscy więc odpowiadają zą jednego, a jeden za wszystkich.

Nieograniczona poręka członków w stowarzyszeniach zarobkowych jest żądaniem, od którego ze stanowiska prawnego odstąpić nie można, przemawiają za nią motywa gospodarcze i etyczne. Gdy jednak przy zawiązaniu stowarzyszenia zazwyczaj rozstrzygają względy interesu, a skutki moralne dopiero później same przez się wykazują się, nie ma więc potrzeby o tych mówić. W każdym razie jest pewnikiem, że tylko nieograniczona poręka stanowi pewną, niezachwianą podstawę kredytu. Ona ochrania od wszelkiego niebezpieczeństwa straty publiczność, która wschodzi ze stowarzyszeniem w styczność. Stowarzyszenie z nieograniczoną poręką, prowadząc swe interesa na sposób bankowy, daje kapitaliście wszelkie wygody banków, wyłączając wszelką możliwość straty. Gdyby bowiem stowarzyszenie miało popaść w stan niewypłacalny, są członkowie zmuszeni wszystko uczynić, aby przyjętym zobowiązaniom zadość uczynić. W stowarzyszeniach zarobkowych z nieograniczoną poręką wierzyciel wcale stracić nie może, jego pretensye muszą być zaspokojone do ostaniego grosza. Tak przepisuje ustawa, a dlatego też nieograniczona poręka jest jedynie w stanie stworzyć kredyt związkowi pewnej liczbie mniej zamożnych ludzi, i drobnemu przemysłowi przy ściąganiu potrzebnego mu kapitału dostarczyć wszelkich tych korzyści, jakie ma wielki przemysł.

W przeciwieństwie do tego, stowarzyszenia z ograniczoną poręką dają bardzo tylko małą pewność.

W stowarzyszeniach z nieograniczoną poręką stanowi wprawdzie majątek stowarzyszenia najbliższy przedmiot do zaspokojenia wierzyciela, nie jest jednak wyłącznym; po za nim bowiem nieograniczona poręka daje wierzycielom największą pewność. Pomimo tego musi być jednem z głównych zadań stowaryzzenia z nieograniczoną poręką wytworzenie pewnego nietykalnego majątku towarzystwa, gdyż on jedynie upewnia wierzyciela o natychmiastowem jego zaspokojeniu. O ileż więcej trzeba w stowarzyszeniach z ograniczoną poręką zadanie to na pierwszy plan wysuwać, gdy po za majątkiem towarzystwa istnieje wprawdzie odpowiedzialność członków do wysokości udziału, odpada jednak prawo wierzyciela zwracania się ze swemi pretensyami po ukończeniu konkursu do pojedynczego członka — co więcej, odpada odpowiedzialność członków nawet za niedobór powstający z niemożności niektórych członków uiszczenia drugiego udziału.

Zachodzi do tego w postanowieniach ustaw tyczących się stowarzyszeń z ograniczoną poręką pewien brak co do tworzenia udziałów członków. Ustawa bawarska, która tu austryackiej za wzór służyła, zobowiązuje członków obok złożenia „pewnej wkładki“, jeszcze do „powtarzających się wkładek do pewnej wysokości“ (wiederkehrende Beiträge). Austryacka ustawa opuściła to postanowienie, ograniczając się na oznaczeniu, iż statut stowarzyszenia ma zawierać postanowienie o tworzeniu udziału. Mogłoby więc w myśl ustawy austryackiej istnieć w jakiem stowarzyszeniu postanowienie, iż udział powstaje przez wpłacenie pewnej może dość niskiej wpłaty zaraz po przystąpieniu, a tworzy się potem przez dopisywanie dywidendy.

Gorsze jeszcze postanowienia zachodzą co do udziałów samych. W towarzystwach z ograniczoną poręką wolno jest członkom udziały obciążać lub je zastawiać,

*) Schulze Delitzsch, die Gesetzgebung.

wolno jest prywatnemu wierzycielowi udział członka zasekwestrować, lub na udział wyrobić egzekucyę, nie potrzebując przedtem donieść, iż egzekucya na resztę majątku prywatnego członka była bezskuteczną, lub wyrobić przedtem wydalenie członka ze stowarzyszenia, jak to ma miejsce w stowarzyszeniach z nieograniczoną poręką.

W ten więc sposób w stowarzyszeniach z ograniczoną poręką kapitał towarzystwa pozbawionym jest wszelkiej samoistności, a ten właściwy podmiot odpowiedzialny jest narażonym na ciągłe ataki bez wszelkiej obrony, w skutek tego musi też upadać zaufanie do stowarzyszenia.

Rzućmy okiem na stowarzyszenia Anglji, o rozwoju których pospolicie u nas wysokie mają wyobrażenie.

W pierwszej chwili powstania idei stowarzyszeń zarobkowych nie istniała dla nich specyalna ustawa, podlegały one ogólnym postanowieniom prawa, które przepisywało nieograniczoną poręke. Dopiero ustawa z dnia 7 sierpnia 1862 r. wprowadziła ograniczoną poręke.

Historya i statystyka stowarzyszeń angielskich wykazuje, że one szczytu swego rozwoju doczekały za panowania nieograniczonej poręki. Od czasu zaprowadzenia ustawy, zezwalającej na ograniczoną poręke *), stowarzyszenia widocznie chylą się ku upadkowi. Że tak jest rzeczywiście, stwierdził kongres reprezentantów stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Birmingham 1869 r., a potem kongres w Bolton 1871, gdzie wyraźnie przyczyny tego, iż na 1375 w Anglii i Wales istniejących stowarzyszeń, 406 (a więc prawie trzecia część) znajdowało się w stanie likwidacyjnym, szukano w ograniczeniu poręki, i z tego powodu zaczęto się starać o zaprowadzenie nieograniczonej.

Że ograniczona poręka nie jest odpowiednią, stwierdza nam nareszcie Bawarya, zkąd Austrya wzór wzięła dla ustawy 9. kwietnia 1873 r. Równocześnie z wejściem w życie ustawy austryackiej, w Bawaryi ją zniesiono, a wprowadzono ustawę niemiecką z dnia 4. lipca 1868, obowiązującą do nieograniczonej poręki. Również i we Francyi zamyślają wprowadzić ustawę podobną do niemieckiej.

Z wszystkich tych powodów zalecać musimy tylko i jedynie nieograniczoną poręke, a w przypuszczeniu, że każdy kto tylko rzeczywiście pragnie rozwoju stowarzyszeń zaliczkowych, zdanie to nasze podziela, dając poniżej obraz organizacyi odpowiadającej tak wymaganiom ustawy, jakoteż i duchowi i potrzebom stowarzyszenia zaliczkowego, będziemy mieli na względzie wyłącznie nieograniczoną poręke.

*) Ustawy angielskie wprowadzają dla stowarzyszeń zarobkowych wyłącznie jeden tylko rodzaj poręki, mianowicie ograniczonej.

Kilka słów o papierach publicznych

napisał **Dr. Tadeusz Skalkowski.**

(Ciąg. dalszy.)

Dlatego listy „hipoteczne“ bankowe mają prawie zawsze kurs stosunkowo niższy, niż listy zastawne Towarzystw; dlatego też listy hipoteczne ulegają znacznym fluktuacyom kursu — i spadają w czasie ogólnego spadku papierów, podczas gdy listy zastawne towarzystw właśnie wtedy idą w górę. Obok tego należy pamiętać, że banki hipoteczne zwykle prowadzą także inne bankowe czynności, i są zaangażowane w operacye giełdowe; klęski giełdowe zatem grożące bankowi, wpływają na zniżenie kursu jego listów hipotecznych, ponieważ posiadacze listów muszą się obawiać w razie upadku banku co najmniej pewnej zwłoki w wypłacaniu kuponów.

Towarzystwa kredytowe wolne są od tych niebezpieczeństw, zajmują się bowiem wyłącznie tylko udzielaniem pożyczek hipotecznych, a udzielają je w granicach statutem zakreślonych, zatem tylko do połowy wartości, a mając fundusz rezerwowy na wypłatę kuponów, mając przytem dostateczne bezpieczeństwo, że pomimo dłuższej zwłoki hipoteka wystarczy na pokrycie wierzytelności, — niepotrzebują przynaglać egzekucyi, i mogą uwzględnić zwłaszcza w stosunkach nadzwyczajnych chwilową niemożebność uiszczania rat pożyczki. Tak w królestwie polskiem od r. 1864 do 1870. Towarzystwo kredytowe ziemskie wystawiało ciągle mnóstwo dóbr na sprzedaż, lecz bardzo rzadko licytacya rzeczywiście się odbyła, najwięcej bowiem Towarzystwo, otrzymawszy bodaj część zaległości, zaniechało egzekucyi. Gdyby dobra ziemskie kongresówki były zadłużone nie w instytucyi krajowej, ale w jakiem niemieckim Bodencredit-Anstalt, niezawodnie w przeciągu tego fatalnego sześciolecia uległoby królestwo losowi Wks. Poznańskiego, a połowa ziemi nadwiślańskiej przeszłaby w ręce Niemców.

Listy zastawne Towarzystw kredytowych ulegają zatem najmniej wpływom giełdowym, a nawet wielkie przesilenia polityczne nie zachwieją ich wartości, opartej na podstawach całkiem realnych i pewnych. Listy hipoteczne bankowe spadają przy ogólnym spadku efektów giełdowych, i w takim razie najlepiej można ocenić ich stosunek do listów zastawnych Towarzystwa.

Jeżeli n. p. jak obecnie 5% listy zastawne Towarzystwa kredytowego ziemskiego galicyjskiego mają przeciętny kurs 84 za sto to stosunkowo listy banku hipotecznego, gdyby wysokość procentów wyłącznie rozstrzygała, jako dające 6% powinne stać *al pari*, a właściwie nawet 100 zł. 80 ct. za list hipoteczny płacić by wypadło, gdy tymczasem stoją tylko na 88. (C. d. n.)

Ruch Stowarzyszeń.

Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, stow. zarej. z nieogr. poręką odbyło dnia 29. b. m. swe zwyczajne Ogólne Zgromadzenie.

Sala ratuszowa przepełnioną była członkami wszelkich stanów. — Obecnych było przeszło 200 członków między tymi wielu w siermięgach i kapotach. P. Alfred Młocki, prezes Rady zawiadowczéj powołując na sekretarzy pp. Dr. Bernarda Goldmanna i Tytusa Bortnika zagaja posiedzenie wskazując na cel, w jakim Zgromadzenie zwołanem zostało. Zarazem podając do wiadomości o stracie jaką poniosło towarzystwo przez śmierć śp. Stanisława Justiana, zastępcy kasjera, wzywa obecnych do uczczenia pamięci jego przez powstanie.

P. Z. Medveczky zdaje sprawę z czynności Dyrekcyi za rok 1873. Z tego wyjmujemy:

Liczba członków z końcem 1872. r. wynosiła 579 z subskrybowaną kwotą udziałów 46.860 złr. w ciągu 1873 r. przystąpiło 398 z subskrybowaną kwotą udziałów 45.300 złr. — Ubyło zaś w ciągu 1873. r. przez wystąpienie 29, przez wykluczenie 23 razem 52 członków z subskrybowaną kwotą 3.480 złr. — Zostało przeto z końcem 1873. r. 925 członków z subskrybowaną kwotą udziałów 88.680 złr.

Na sumę tę wpłacono rzeczywiście po koniec 1873 r. 25.754 złr. 90 ct. w porównaniu ze stanem udziałów z końcem 1872 r. w sumie 11.389 złr. 17 ct. okazuje się, iż udziały w ciągu 1873 r. więcéj niż zdwojone zostały.

Fundusz rezerwowy towarzystwa z końcem 1872 r. wynoszący 774 złr. 21 ct. — wzrósł w ciągu 1873 r. do wysokości 1.787 złr. 82 ct.

Stosunek kapitałów własnych do obcych miał się z końcem 1873 r. jak 1 : 2½, gdy w latach dawniejszych miał się jak 1 : 3½ — a więc jest znacznie korzystniejszy. — W ogóle obce kapitały zapożyczane na rzecz towarzystwa, czy to na weksle w filji Banku Narodowego, czy też w rachunku bieżącym w gal. Kasie Oszczędności i Towarzystwie wzaj. ubezpieczeń w Krakowie, jakoteż u osób prywatnych wynoszą z d. 31. gr. 1873 r. 61.745 złr. 54 ct. — wobec stanu z 1872 roku 40.550 złr. 82 ct.

Suma pożyczek udzielonych w 1873 roku wynosi 203.660 złt. gdy w 1872 r. wynosiła tylko 119.700 zł. — Stan zaś pożyczek u członków wynosił z końcem 1873 r. 89.010 złr. w obec 51.805 zł. z r. 1872.

Oczywiście, że wobec wzmagającego się kapitału obrotowego, wzmagał się i obrót kasowy, i tak wynosił on w 1871 r. 48.979 złr. 10 ct. w 1872 r. 330.367 zł. 48 ct. w ciągu 1873 r. zaś doszedł do 665.395 złr. 62 centów.

Oprócz czynności dających się uwidocznić, załatwiała dyrekcja wiele czynności takich, które więcej ogólne dają korzyści, niż dla tow. zalicz. we Lwowie. Liczne mianowicie żądania z prowincyi o popieranie radą i czynem dążności do zawiązywania stowarzyszeń zaliczkowych, zawsze dyrekcja starała się zadowalniać, o ile jéj na to pozwalały znajomość rzeczy, czas i stosunki.

W ogóle dążeniem jest dyrekcyi rozszerzać zakres działalności towarzystwa, zawsze jednak w granicach statutem objętych, tak aby Tow. zalicz. we Lwowie było w stanie najzupełniej zaspakajać potrzeby drobnego handlu i przemysłu, a temsamem najskuteczniej zwalczać lichwę.

Po przyjęciu do wiadomości sprawozdania Dyrekcyi p. Mieczysław Chrzanowski imieniem Rady zawiadowczej przedstawił wnioski:

1) udzielenia Dyrekcji absolutorjum z czynności i rachunków za r. 1873.

2) rozdziału zysków za rok 1873 uzyskanych w w kwocie 3.489 zł. 03 ct. w następujący sposób: a) do funduszu rezerwowego 650 zł., b) na dywidendę dla członków 15% od 11.080 zł. udziałów uprawnionych do dywidendy w myśl §. 80 statutu 1.662 zł.; c) na utworzenie „Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych“ 100 zł. d) na ewentualne zapłacenie podatków za r. 1873 220 zł., e) na Muzeum przemysłowe we Lwowie 100 złr., f) na tantiemy dla członków dyrekcji 750 złr. g) resztę zaś 7 złr. 3 ct. zostawić na rachunek 1874 roku.

Wnioski te po niektórych wyjaśnieniach udzielonych przez dyrekcję uchwaliło Zgromadzenie z poprawką p. Mańkowskiego, aby 7 zł. 3 ct. przeznaczyć na broszurę wydać się mającą w sprawie prześladowania Unitów chełmskich przez moskali.

Następuje wybór jednego członka do Rady zawiadowczéj i zatwierdzenie nominacji na członka dyrekcji jako zastępcy kasjera w miejsce ś. p. Stanisława Justiana.

Wybranym został do Rady zawiadowczéj, jakoteż zatwierdzony przy nominacji p. Tadeusz Łopuszański.

P. Medveczky wskutek uchwały Rady zawiadowczéj wspólnie z dyrekcją wnosi: Ogólne Zgromadzenie upoważnia Radę zawiadowczą wspólnie z dyrekcją do podjęcia inicjatywy w sprawie utworzenia „Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych."

P. Berchard korzystając ze sposobności, iż mowa o „Związku" interpeluje dyrekcję, dla czego ona odmówiła „kasie zaliczkowéj we Lwowie" przyjęcia do „Związku" i ile na tem prawdy, że jak dwutygodnik „Wieść" pisze, „Związek" ma służyć za narzędzie dla pewnego stronnictwa politycznego. Wyjaśnienia dane przez pp. Romanowicza. Pajączkowskiego i Medveczkyego okazały, że „Związek" jeszcze nie istnieje. a przeto nikogo do „Związku" ani przyjmować ani nieprzyjmować nie można było, że stosunki między Towarzystwem zaliczkowym" do „kasą zaliczkową" dotąd żadne prawie nie istniały. — Wprawdzie pewna osoba do tego niezawodnie przez dyrekcję „kasy zaliczkowej" upoważniona zapytywała poufnie dyrekcję „Towarzystwa" czyby nie mogła uzyskać żyra na wekslu do banku narodowego, że jednak z powodu, iż „kasa zaliczkowa" w przeciągu dwóch lat istnienia żadnych nieogłaszała sprawozdań, ani odbywała Zgromadzeń publicznych, iż nawet obecnie przeprowadziła zmianę statutu bez Ogólnego Zgromadzenia, a więc nielegalnie, że przeto nie znając stanu interesów „Kasy zaliczkowéj" dyrekcja „Towarzystwa" odmówiła „kasie zaliczkowéj" żyra na wekslu, powodując się tu wyłącznie względami rękojmji i bezpieczeństwa własnego.

Że nareście przed paru miesiącami dyrekcja „Towarzystwa" sprosiła na konferencję dyrekcję „kasy zaliczkowéj" i „spółki zaliczkowéj stowarzyszenia urzędników", na któréj to konferencji między innemi umówiono, że sprawę „Związku stowarzyszeń" trzy te stowarzyszenia lwowskie wspólnie poruszą — że przeto antagonizmem dyrekcja „Towarzystwa zal." do „kasy zaliczkowéj" się nie powoduje, a również interesa polityczne nie odgrywają tu żadnéj roli — ale wyłącznie interesa ekonomiczne.

Po niektórychwyjaśnieniach jeszcze danych p. Limanowskiemu co do samego przeprowadzenia „Związku", Ogólne zgromadzenie upoważnia Radę zawiadowczą wspólnie z Dyrekcją do podjęcia inicyatywy w sprawie utworzenia „Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych". — I na tem posiedzeni zamknięto.

Pierwsza Związkowa Drukarnia we Lwowie — Stowarzynie to produkcyjne odbyło d. 22. bm. swoje zwyczajne roczne Walne zgromadzenie przy udziale 44 członków. Ze sprawozdania z czynności Rady zawiadowczéj w 1873 roku wyjmujemy bilans za 1873 rok.

I. Stan czynny: gotówka z końcem 1873 roku 739 zł. 90 ct. wartość inwantarza po strąceniu 5% zużycia 17.685 zł. 21 ct. zapasy w papierze, farbach ect. 690 zł. — wierzytelności książkowe 5.770 zł. 34 ct. wierzytelności u członków na udziały 2.583 zł. 51 ct. — czynsz za lokal z góry na 1874 zapłacony 800 zł. — ; razem 28.268 zł. 96 ct.

II. Stan bierny: fundusz zakładowy 18.616 zł. 10 ct. reszta należytości za maszyny 1876 zł. — różne należytości 6. 579 zł. 02 ct. — procent należny kapitałowi zakładowemu 1.127 zł. 30 ct. nadwyżka zysku z końcem 1873 roku 70 zł. 63 ct. razem 28.268 zł. 96 ct.

Na wniosek p. Ant. Mańkowskiego, uczynionego w imieniu komisyi kontrolującéj i po niektórych wyjaśnieniach uczynionych przez p. Trompeteur'a dyrektora, udzielono dyrekcji i Radzie zawiadowczéj absolutorium z czynności i rachunków za 1873 rok.

Wniosek o zmianie statutu z zastósowaniem do ustawy z d. 9. kwietnia 1873 r. przyjęto po krótkiéj dyskusji, w któréj zabierali głos i stawiali wnioski jako instrukcje do zamierzonéj zmiany pp. Todtschindler, Mańkowski, Skerl i Czaiński.

Również przyjęto wniosek Rady zawiadowczéj, aby nadwyżkę zysku 70 zł. 63 ct. przydzielić do funduszu rezerwowego.

Nastąpiły wybory do Rady zawiadowczéj i komisji kontrolującéj — Głosujących było 44, reprezentujących 109 głosów. Wybrano absolutną większością głosów do Rady zawiadowczéj pp: Ant. Mańkowskiego, W. Margasza, Fr. Piątkowskiego, Albina Todtschindlera, i Józefa Wańczyckiego — do komisji kontrolującéj zaś pp. Jana Hoszowskiego, Józefa Seniuka i Józefa Wiśniewskiego.

Uchwaliwszy nareszcie wniosek p. Seniuka poparty 21 podpisami o ustanowieniu posady kasjera, któryby w danych razach zastępował dyrektora, posiedzenie zamknięto.

— W Kałuszu zawiązuje się Towarzystwo zaliczkowe.

Towarzystwo przemysłowców i rękodzielników w Drohobyczu przeistoczyło się na „Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu, stow. zar. z nieogr. poręką".

— Towarzystwo zaliczkowe w Dąbrowie weszło w życie d. 1. września 1870 za inicjatywą Rady powiatowej Dąbrowskiej na mocy statutów zatwierdzonych przez c. k. Namiestnictwo — obecnie zamierza ono statut swój zastosować do wymagań ustawy z 9. kwietnia 1873 i firmę zarejestrować w sądzie handlowym.

Stowarzyszenie to liczyłoz końcem 1872 roku 146 członków z wpłaconemi udziałami 3759 zł. 60 ct. W ciągu 1873 r. przystąpiło nowych 110 członków z udziałami 3130 zł. 60 ct. — wystąpiło zaś 28 człon-

*

ków z udziałami 917 zł. 46 ct. — tak iż liczba członków wynosiła z końcem 1873 roku 228 z wpłaconemi udziałami 5972 zł. 74 ct. Ogłoszony bilans przedstawia się.

I. Stan czynny: stan pożyczek 24.515 zł. 50 ct. zaliczki na procesa 25 zł. 59 ct. gotówka w kasie z. d. 31/12 1873 r. 323 zł. 53 ct. — razem 24.864 zł. 62 ct.

II. Stan dłużny: udziały członków 5972 zł. 74 ct. kapitały obce zapożyczone wraz ze skapitalizowanym procentem 17.442 zł. 64 ct. fundusz rezerwowy 528 zł. 80 ct. czysty zysk z obrotu w 1873 roku 920 zł. 44 ct. razem 24.864 zł. 62 ct.

Z zysków 920 zł. 44 ct. przydzielono 144 zł. 43 ct. do funduszu rezerwowego, resztę 776 zł. 1 ct. zaś rozdzielono między członków tytułem dywidendy w stosunku 15% od wpłaconych udziałów.

Zarząd sprawowała Dyrekcja złożona z pp. Adolfa Kukiela jako dyrektora i Franciszka Kotary jako kasjera.

— Firmy: **Towarzystwo zaliczkowe w Bóbrce**, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką i **Towarzystwa zaliczkowe w Sanoku** stow. zarejestr. z nieogr. poręką, zostały wpisane do rejestrów stowarzyszeń odnośnych sądów. — Również zarejestrowaną została we lwowskim sądzie handlowym firma: **Towarzystwo do wydawania dzieł szkolnych i naukowych.** stow. zarejestrowane z ograniczoną poręką.

— Dowiadujemy się, że sąd krakowski odmówił wpisania firmy „Towarzystwa zaliczkowego krakowskiego“ do ksiąg handlowych, czyniąc to zawisłym od poprawy statutów odpowiednio do wymagań ustawy z d. 9/4 1873. (Czas).

Korespondencje.

Co Towarzystwa zaliczkowe obowiązane są przedkładać władzom politycznym. Ustawa z d. 9. kwietnia 1873. w §. 35. al. 2. przepisuje, że Dyrekcya każdego Stowarzyszenia zarobkowego jest obowiązaną przedkładać c. k. władzom: a) odpis statutu i wszelkie zmiany jego, najpóźniej w ośm dni po zarejestrowaniu ich w sądzie handlowym, b) odpis zamknięcia rachunków i bilansu w ciągu dni ośmiu od zatwierdzenia tychże przez Ogólne Zgromadzenie. — Przedłożenie to czyni się do najwyższej władzy krajowej t. j. do c. k. namiestnictwa za pośrednictwem okręgowej władzy politycznéj t. j. c. k. starostw, a w miastach mających odrębne okręgi polityczne, jak Lwów i Kraków, za pośrednictwem magistratów.

Pomimo tak wyraźnego w tej mierze brzmienia ustawy, dowiadujemy się, iż niektóre c. k. starostwa żądają od stowarzyszeń zaliczkowych przedkładania sprawozdań o rozwoju i działalności stowarzyszenia, jakoteż spisu członków.

Co do sprawozdań ustawa nie obowiązuje nikogo takowe przedkładać, a przeto też wprost na podobną niepowołaną kontrolę odmawiać należy. — Co do spisu członków, to ustawa przepisuje w §. 14., iż w siedzibie Stowarzyszenia należy prowadzić spis członków, który każdemu wolno przeglądać. — Jeśli przeto c. k. starostwa pragną posiadać odpis spisu członków powinne przysełać swych pisarzy, którzy potrzebne wyciągi sporządzić mogą, — towarzystwa zaś nie obowiązane niepotrzebnie marnować pracę swych urzędników, — gdyż ustawa o Stowarzyszeniach z dnia 25. listopada 1867. do nas się nie stosuje.

Do Dyrekcyi Towarzystwa zaliczkowego w Buczaczu. Na szanowne zapytanie, jakie księgi stempluje Tow. zal. we Lwowie donosimy, że żadne. — Nie udziela bowiem pożyczek osobom trzecim, ale tylko członkom, a zatem księgi towarzystwa zaliczkowego we Lwowie nie wykazują stosunków prawnych do osób trzecich w myśl §. 2. ustawy z dnia 21. maja 1873. N. 87. D. u. p.

Jak popiera rząd stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze. Popieranie sprawy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych stało się ulubionem tematem rozmowy wszelkich warstw społeczeństwa a nawet i c. k. władz. Nie możnaby przeciw temu nic zarzucić, gdyby wszędzie obok dobrych chęci dopisywała i odpowiednia znajomość rzeczy, a z powodu braku téjże nie powstawały stowarzyszenia albo wcale nieżywotne, lub co gorsza obliczone na „szwindel“, jak również, gdyby nie zostawały wszelkie gadaniny czczym tylko frazesem, w obec którego czyny wszystko inne zdradzają, tylko nie popieranie stowarzyszeń zarobkowych. Z nadzwyczajną szczodrobliwością wspiera rząd towarzystwa akcyjne, które swemi nieobliczonemi spekulacjami sprowadziły katastrofę zeszłoroczną, a równocześnie nakłada i bezlitości ściąga od stowarzyszeń (w ustawodastwie nieusprawiedliwione) podatki i należytości bezpośrednie zaległe, lubo stowarzyszenia te również ucierpiały i cierpią w skutek krytycznych stosunków targu pieniężnego.

Okładanie to podatkami i należytościami bezpośredniemi, a jeszcze więcéj bezwzględny sposób ściągania tychże mają już to następstwo. że w wielu stowarzyszeniach Austrji poruszano myśl rozwiązania — ba nawet w niektórych stowarzyszeniach myśl ta wobec fiskalności władz staje się czynem, bo jak słychać, z tych powodów rozwiązały się towarzystwa zaliczkowe w Schneidmühl, Donawitz i Teichhäuseln (w Czechach) a kilka innych ma pójść za ich przykładem. (Die Genossenschaft.)

Wydawca **Z. Medveczky.** Odpowiedzialny redaktor **Dr. Tadeusz Skałkowski.** W I. Związkowej drukarni we Lwowie Rynek 11.